

Strandamentanardagar í Vági

Í døgnum frá 7. til 10. juli í ár verður norðurlendsk strandamentanarstevna (Nordisk Kystkultur Festival) hildin í Føroyum. Vágs kommuna og Føroya regatta skipa fyri

Óli Olsen

Stevnan varð fyrstu ferð hildin í 2011 – í Húsavík í Íslandi. Í 2012 var hon í Ebeltoft í Danmark, í 2013 í Landskrona í Svøríki, í 2014 í Oslo, og í 2015 var hon í Álandi.

Sluppin Johanna úr Vági hevur verið við á flestu av hesum stevnum, og hon man gera sítt til, at skipini hesa ferð hittast í Føroyum.

Sum skilst, møtast útlendsku og føroysku regattaskipini í Nólsoyarfirði hósdagin 7. juli. So verður farið á Havnina og lagt at bryggju undir Müllers- og Skeivapakkhúsi. Fríggjamorgunin 8. juli siglir skipaflotin suður til Vágs, har ymist verður á skránni alt vikuskiftið.

Føroysku aldursforsetarnir

Westward Ho og Johanna eru elstu føroysku regattaskipini. Tær eru báðar smíðaðar í 1884 í Onglandi. Johanna kom til Vágs í 1894, og Westward Ho til Tvøroyrar í 1895.

Westward Ho og Johanna høvdu, eins og allar sluppir tá í tíðini, bara seglini á at líta. Flestar sluppir finga motor og stýrihús í 1920-árunum. Fyrstu motorarnir vóru smáir, ætlaðir sum hjálp afturat seglunum. Soleiðis var fyrsti motorurin á Westward Ho ein 40 hesta tuxham og á Johnnu ein 37 hesta scandia.

Í 1962 var grunnurin Sluppin settur á stovn.

Endamálið var at ognar sær eina av gomlu sluppunum at seta í upprunastand. Niels Nielsen í Heiðunum var ein av pionerunum í hesum sambandi. Grunnurin keypti í 1967 Westward Ho frá Thomsen á Tvøroyri, og í 1968 varð hon skrásett í Tórshavn.

Sum árinu liðu, viknaðu kreftirnar, sum vóru um Westward Ho, og hon fór at krevja stóra umvæling. Síðan 2005, tá ið hon kom høvuðsumvæld úr Skotlandi við nýggjum motori, hevur Tórshavnar kommuna átt og ríkið Westward Ho. Stórmastrina skifti hon í vár.

Tá ið Johanna hevði verið til fiskiskap á føroyskum kjøli út ímóti 80 árum, varð hon tíðliga í 1970-árunum lögð. Nógvar sluppir vóru longu søktar í dýpið, og Johanna lá so tolin á Vágsfirði og bíðaði eftir tøri.

Men so tóku vágbingar seg saman, stovnaðu felagið Johanna TG 326, tóku sluppina upp á land og fóru at umvæla hana frá grundini. Ovi Mikkelsen, sáli, var ein teirra, ið gekk á odda. Í 1986 varð farið flotað, og meðan smíðað var av allari megi niðriundir, varð rigningurin – mastrar bummar og segl – fingin upp omandeks.

So upprann stóri dagurin, 30. mai 1988, at Johanna legði frá landi, sigldi tríggar ferðir í kring sólarrett á fjørðinum og setti kós móti Íslandi.

Royndin fríða

Nú, vit eru stódd í Vági, skulu nøkur orð sigast um Føroya fyrsta smíðaða skip. Í 1803 keypti

tóku bretar Royndina nær Skagen. Páll leitaði tá til London við kravi um at fáa nýtt skip, fekk jättandi svar, men á ferðini til Føroya við hesum nýggja skipi veturin 1808-1809 hvarv Páll og spurdist ikki aftur.

Tríggir 20-tonsarar

Skipasmið í Vági tyktist liggja stilt langa tíð, eftir at Royndin í 1804 varð flotað. Ikki fyrr enn í 1960-árunum sæst nýsmíðað deksfar fara av bakkastokki aftur har í bygðini. Hvussu hetta virkseimið kom í lag, skal sigast eitt sindur um.

12. mars 1964 varð føroyska sjómákið flutt út á 12 fjórðingar, og Føroya landsstýrið tók stig til at smíða ein sonevndan heimaútróðrarflota. Kapping at tekna hósكيلigan útróðrabát varð útskrivað, og Leivur Zachariassen úr Fuglafirði átti besta uppskotið. Hann teknaði ein 20 tons bát, sum skuldi kunna veiða við línu og snellu. Ikki færri enn 14 útróðrabátar og ein læknabátur vórðu smíðaðir eftir somu tekningum – tríggir teirra í Vági. Í 1966 fór fyrsti 20-tonsarin í Vági av bakkastokki. Tað var Edvør, ið var smíðaður til John C. Johannesen á Tvøroyri. Annar 20-tonsarin var Astrid, sum eisini var flotaður í 1966. Páll Tummasarson á Tvøroyri átti henda bátin. Albert Victor var triði og seinasti 20-tonsarin, sum var smíðaður á bedingini í Vági. Hann fór av bakkastokki í 1967. Garðamenn í Vági áttu bátin fyrstu tíðina. Allir bátarnir høvdu perkens diesel motor. Edvør og Astrid høvdu 105/120 hestar, meðan Albert Victor hevði 125 hestar.

Nólsoyar Páll saman við bóndunum, Jákupi Jacobsen úr Toftum í Vági og Peri Larsen úr Gjörðum í Porkeri, rovíni av einari skotskari brigg, sum farin var á land í Hvalba. Burtur úr hesum vraki og øðrum vrakviði smíðaðu teir á Fløtuni fríðu í Vági saman við øðrum monnum nýtt skip. Tað fór av bakkastokki 6. august 1804 og fekk navnið Royndin fríða.

29. apríl 1805 varð Royndin sýnað á Havnini. Nólsoyar Páll greiddi sýnismonnunum frá, hvussu gingist hevði at smíða farið: Tilfarið høvdu teir samráðst seg til »af hist og her indstrandede skibsvrag,« ikki vóru amboð, ikki skipasmiðir, og eingin teirra hevði fingist við slíkt handverk áður. Ikki var bara trupult at fáa tilfarið, tað var eisini ringt at fáast við; sumt var av stórum skipum, sum av smáum.

Við lítlu skonnartini (sløk 30 tons) sigldi Nólsoyar Páll nú við farmi millum lond. Ófriður var millum Bretlands og Danmarkar, og í 1808

Tann vælumtókti bátamotorurin Solé Diesel

MOTORSTØDD FRÁ
16HK TIL 272HK

SET TEG ÍSAMBAND
VIÐ OKKUM OG FÁ
EITT GOTT TILBOÐ

www.tts.fo

tts el & maskin
verkstadur

Oyravegur 53 • 700 Klaksvík • Tel.: 470 600 • info@tts.fo